

A-4822

Kolmēz

livəd lugdēbrōntēz

Sasādēn

August Skadiņ

Tartu, 1923

28231594

TARTU ÜLKOOL
RAAMATUKOGU

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartu.

Ed'd'isõna.

Arməd velid un drougəd! — Se um mādđən jōva kolmēz lugdēbrōntēz, mis um mād jemakielsē sakēratēd. Iļ sie rōntē drukkēmēz um tennēmēst mādđən „Ēsti karskuslītē“, kis voļ nei juva un ābtēz rōkēks drukkēmēz jūs.

Amad toutēdēn um eņtš „sōtēbit“ — un mikš siz mādđən līvādēn se āb vōi vōlda? — Līmē amad mēg ka sōtēbitsē, kāmē lebbē munt sōtēbitēdēks un nustam nei eņtš sōtēbkultūrē kui ilzē set vōimē. Kus mād joud piepūtēb, sāl munt ābtēbēd un iedruosintēbēd ūd vōidamēz pālē...

Volks vēldēb, ku mād līvād sōtēb nūzēks nei ilzē, ku mēg volksmē valdīn alkohol vārdzēbst un sōksmē pabāzalkohōl brī kultūrtoutēks. Sies rōntēs um pāgin stōstidi un pienāgtēmizi iļ alkohol sliktēm un mingi tām rezultāt um.

Tulab mielē minnēn ikš legend juobēn rīstingēst (A. Dumīn tagan), kus um stōstēd nei:

Ku Pāstaji, mō pālē voltē eņtš oppijēdēks immēr kei, pūtēz kōrd nāntēn vastē marsē piņ.

Pētēr ādagiz un nutziz:

„Kierēm immēr, Izand, marlānd piņ tulab vastē!“

Bet Pāstaji nagrēz un kītēz:

„Mikšperast? — Ta ailēb piddēz un mēdi āb pūt.“

Nāma astistē kilgē — un piņ ailēz piddēz.

Toista kōrd lābēd ne tegiz pids rēkkē. Vastē tulab juobēn miez. Se trēpiltēb idst rēkaigast toizē, āb nā āb mōdē aga tōvast.

Jēzēz kītāb:

„Va, ni kierām immār: juobēn miez tulab vastē.“

Pētēr kītāb vastē:

„Mis sa ni rōkandēd Izand! Marsē piņ tuļ vastē — sēda iz kārtā, bet se um ju rīzting.“

Lekštē jeddēpēdēn.

Ku juobēn nāntkēks* kubbē pūtēz, trēpiltēz ta — un irgēz vastētullijid soimē. Kil ta suoimēz un suoimēz, konštē perizēks kēļ iz kūt tānda ēmiņt...

P'errē kītāb Pāstaji Pētērēn:

„Ma kītēz sinnēn: lāmē ju kougēn rinkēks, siest se vastē tulliji um juobēn rīsting.“

— Tāntēb, juobēn rīsting um ju ul āb ku marsē piņ. — — —

Sies legendas mēg neizmā, ku juobēn rīsting um vel ju ul āb ku marlānd piņ. Voi siz mēg ka limē selfēst? — Limē labakēm selfēst, kien pā um mūzēm sēldē. Voi siz mādēdēn āb uo „Aiga loptē“ un irgē strōdē amal joudēl alkohōl vastē un sōtēbēn pa-juvaks. Pidamē mēg ēntšēn mūzēm „bāz puoitē krūz“ konnē, kus āb vōi tilkē vīnē ievallē. Āb laskēm ēntšēta ju ala āb ku marsē piņ, bet limē ama illē, siest mēg uomē ju ama raddēb pā.

Skubiņtēb ka nēdī, kis āb uotē loptēnd sēda tiedē. Vān siz set mēg sōitamē nustē ēntšē kultūrē, ku alkohōl āb lī mād sēgas, un siz mēg nāmē ka sēldē tām sliktēmtē. Tuomē juojēdēn sēldē jeddē sēda katastropē, mis nēdī vodlēb, ja ne āb loptatē.

Nustam ama ēmiņt ēntšē livēd sōtēbt, kis um paldīn vāggi nosaddēn. Limē mūzēm sēldēd vīnstē aga mūstē. Āb laskēm ēntšē guodē, miēldē un jēlamēst jara upantē vīnē, aga volglōz sillē. Kus um iend pāgiņ roud guodē, tierairg un vīlā? — Sie pāl um vastuz sēldē: vīnē glōzēz. Se um sellī glōz, kienta kunagēd āb vōi pietāutē. Sāl

vōib ievallē ama pasouļ vīlā sillē un ikštēz ta āb lī tāuž. Sien aga um strōdēmēst joudkēks vastē. Siest āndam id-toizēn kāta un irgēm strōdē sīnē, kus vel āb uo strōdēd, un nutam:

„Laz jelag un nūzēg sōtēb! — Voidam amad vīn un vol jedst. Valdīž alkohōlst!“

Bāz puoitē krūz.

Se vol īds rikkēs kōrandē saina pāl kariņtēd, un sāl ma tānda neiz — bāz puoitē krūzē.

Perimiez neiz, ku se ūz kēkrišt izkutsiz min tādēl-panmēz un kītēz nagrēs:

„Tēg brīnētē, ku mādēdēn bāz puoitē krūz kariņtēb saina pāl. Siest um mādēdēn ikz izmuodē tātēmi, mis min nai vōiks ju labakēm tādēdēn izstōstē, āb ku mina.

Vāntlōgēd, sie kōrand sai ma ēntšē izast. Min iza vol dūšēg strōdnika un vol brangē miez sie aiga rou mōtlēmēz perrē. Ta vol jōva vana diezgan. Ku ta kuolēz un ma kōrandē ēntšē kāddē sai, vol ma jōva kolm aigastē naiz-miez vond.

Kōrandē ēntšē kāddē vōttēs sai ma tēutē, mis ma iz uo sugid vodlēn un uskēn, ku kōrand pālē vol vōlga 2000 rubilē.

— Kūļ Helēn, kītēz ma ēntšē naizēn, siest āzast ma āb sō kil aru. Iza sai kōrandē amad āzadēks un bās vōlgē. Mōtsē ka vol juva kabal, Tāmmēn voltē kolm poigē, un nei tāmmēn strōdnikidi mūstē ka jennē iz uo vōtamēst, siest lapst amad dūšēg strōdēstē, un ikštēz um kōrandpidami tagīzpedēn lānd, nei ku mādēdēn ni um 2000 rubilē vōlgē. Kui lāb siz kil min jēlami, kis ma pālē irgēb vōlgaks un jararātēd mōtsaks.

Seda kītās leks ma kāp jūrā, kus vel rōški „magainā”
voļ, mielpraviņtāmēzēks mingēz tilka vōtam. Seda tiedsā
paņ ma tādēļ, ku nai nitsiņtēs nagrēz. Ma kiziz, miks
ta sēda tieb.

Ārmaz Kōrli, kītēz ta, ala vōta pa-kōzaks, bet se um
min mielstē naggertēb, ku sa nei todstēz iļ vōlgad sindēmēz
nōu pidad un siz tegiž tulin krūzēst kōrast rīpēd.

Ma mōtlēz, ku nai um pāstē sēgazēks lānd, un kiziz,
mis ta sieks tōb kītē.

— Ma mōtlēz iļ sie, kust se vōlga um tund.

— Kust ta siz um tund! Voi se āb uo sliktēd ai-
gad sī?

— Kust vōlga um tund!

Nai tuļ jūrā, vaņtlēz sēldēstēz minnēn siļmi un kītēz:

— Ma um iļ sie aza pāgin izmōtlēn un ma arēb, ku
ma vōib sinnēn nōu andē, mingizēks sa vōid tikkiz sie
vōlga mingēz aiga pērast nokōtē, ja sa tōd min nōu pērrē
tiedē.

— Muidugid, sēda m tōb, ja nei vōib tikkiz sie vōlga
mingēz aigast pērrē nokōtē, kītēz ma vastē: kīt siz ni,
mis nōu sa uod leudēn.

Ta voļ strēk aigē vāgiž un siz kītēz:

— Āb se āb uo nei tātēb. Bet ezmēks tōita minnēn,
ku sa kunagēd emiņt ād pida konnē juobnēkstējid juom-
naigdi, āb kuijennē siezē krūzēz lāb!

Ma tiedēz, ku izan sūr tie aigal voļ ievōttēd ju sūrd
rīštēdēks pilsātst vīnē tuodē, laz nei aššē āb loppēg.
Ma mōtlēz, ku nai sie pāl ka kītēb, un aptōitēz.

— Sa aptōitad, ku sa kunagēd ād tuo vīnē emiņt āb
ku siezē krūzēz lāb? kiziz nai ūdstēz.

— Aptōitab, arusōdēb. Bet ni kīt, kui ma vōlgišt
sōb vāldiņ.

— Kil ma sēda kītēb mūreid; ni minnēn um lēmēst
jelaidi vaņtlēm, kītēz ta un leks aššē jara.

Ōdēn, ku ma vōtiz iesōdēd bruik pērrē tegiž krūzē,
laz sālde periz tilka jara juodē un siz toiz uonđzēļ pilsātst
ūd tād laskē tuomē, pōlēz Helēn, laz ma āndag nēdi
irgatilkidi, mis minstē iļlē iebēd, tāmēn pa-smekkē. Koks
kil se pōlami minnēn juotsēg iznāgtēz, siest nai kunagēd
jedmēļ iz uo juond, bet ikstēz ma tātēz tām pōlamēz.

Bet voi voļ Helēn jōva jedmēļ sallēz juond? Irmzi
voļ se mōtkēz, ku min naizēst vōiks juoji suggē. Sēda
ma kunagēd jedmēd iz uo mōtlēn. Bet, vōib vōlda, ma
um naizēn neiž vastēmielēdē un riebēg, ku ma juobēn kodai
tulab, āb ku piejuobēn nai min mielstē volks!

Toiz uonđzēļ tei ma dūsēg tiedē jedmēļ bruokstē.
Bet siemnaiga iz smek mitsugid — ma tiediz kil, mis pa-
viga: konnē iz uo emiņt vīnē mittē tilkē. Voļ vajag ama
ezmēks pilsātē lādē un tegiž krūztāud jaratuodē, mōitēz
āb iztul tiestē midegst.

Ma āndiz sullēstēn tie kāddē, ēdēz ūdēz ōrēņz un leks
kāp jūr krūzē vōtam. Bet jaraādagēn ei ma pīlēm, siest
krūz min kādsē voļ bāz puoitē, puoi voļ knaššē aldēst
jara rabtēd.

Ma pīlēz, krūz kādsē, un sidamēz nūzēz kōza.

— Helēn, voi sa uod sie tiend? kiziz ma naiz kādst.
Ta iz kīt midagēst, bet irgēz rāukē.

— Ārmaz Kōrli, kītēz ta perizēks: Sāld um se kōrand
vōlga tund. Sie krūzēks um ta mādēn tuodēd. Ārmaz
miez, laz krūzē mūzēm pīlē bāz puoitē un mōttēļ, mis sa
eggil tōitēst...

Rāukēs paņ ta kādud min kaggēļ immēr.

Ma voļ pāgin iļ sie külēn. Neiž ku udstē eitē min
silmad sēldēks, un ma neiz tikkiz sie, mis ma jedmēļ iz
uo nānd. Ma neiz, kust se vōlga um tund mādēn un
nei pāgin munt kōrandiž. Ma mādlēz, ku izan voļ iđstid
tāpintēmēst, laz krouzdnikan, kis sēda krūzē tātēz, vīnē
vōlga vōiks samaksē. Sēda ammē ma ni neiz, un sēda
ka, ku minnēn lāb neiž, ja ma aigstēz toizē rēkkē āb kier.

Ma butšintēz entš naista un kītēz:

Armāz Helēn, ma tōb entš sōnnē piddē; ma āb tuo kunagād vīnē emint, kui siezē krūzēz vōib ievallē.

Sie tōitamēz ma um piddēn. Vōlga vol jōva jedmēl vītē aigastē jara makstēd, un paldīn um mādēdēn jōva pōr tuontidi bankšē „mustad pāvad perast“.

Krūz karintēb, nei ku tēg nātē, vel paldīn saina pāl, nei ku ta siel pāval sai sāl nopandēd, un laz ta karintēg tāsa nei kōgin, koitš mēg jelamē. Mādēdēn se um pamādlēmēzēks, un vōib vōlda, ku ta toistēn um pa-opatēk-sēks.

*

Ku kruodznikan lāb juvist, siz kruogē drougādēn lāb sliktē.

Um aiga loptē.

Id guodēg amatmien vol ievōttēd jega uondzēl jedmēl tie jūr lēmēt traktiersē glōz vīnē juodē.

Ku ta tōz id uomēg glōz sū jūrē nustē, tuļ ikš sant tam jūrē um pōlēz:

„Volkād nei juvad, izand, voi tēg ād vōikstē andē minnēn siest glōzēst ka rōški ripē?“

Kōzistēz kierz amatnika glaidēn sālgē un sōtēz tam jara. Bet se kītēz lāppēnstēz, ku tāmēks āb tuod nei nosōtēs rōkandē. „Ikžkōrd“, kītēz ta: „jedmēl ku ma juomē irgēz, vol ma selli iz tsēndēd un guodintēd miez, nei ku sina paldīn. Minnēn voltē sellēst iz pienēd orend nei kū sinnēn, un vol selli iz opatēd biedrēb biedērz nei ku sa paldīn uod“.

Amatnika ei mōtlēm un vanflēz sēda punist gīmē, nēdi kazizi silmi, jaramādēnd ibuksi un narmēd oreni.

„Se um siz juomi, kis sīnda um sellizēks tiend, mingi sa paldīn uod?“

„Nei se um.“

„Siz um minnēn aiga loptē.“ Sēda kītēs valiz ta vīnē glōzēst mōzē un astiz vāgiz juomēzkodast ulzē.

*

Tsietēmēd, santkodad un juojēd jarariktēd jelami nāgtēbēd mādēdēn sēldē, kus juomi mēdi aizvib, — voi siz āb no mādēdēn ka aiga loptē?

*

Juomi ajab miel pāst, rō kabatst, kindērbūd narmē-dēks un tierairg lejust ulzē.

Juomi tieb ristēng nārvōzēks, kōzizēks, salajēks, unta-pajēks, santēks un vel ju sliktēks.

Juvistēmi.

„Se um ka brīnēm, ku ma bāz vōtamēd āb vōi...“ Vana lova tsīkstēz un kraksiz, ku Mikil kilg pālē kierz un istlēz nūzēz.

Pā vol dullēnz, mēl sāsēgdēd, abud un kādud pōdistē, ama leja vol švakkē un ruja.

„Siz ma bāz āb vōi vōlda!...“

Mielē tuļ eggifōdēg jelami, nei ku leb unnēmēz.

Drougē jūr vol ta aizlānd, drougēz sāl tānda juvist vastē vōttēn, bet mingizēks vol ta perizēks sōnd — voi irmē!

Mikil mādēz, ku nōburgēst ikš soimdēbsōna tam pālē vol pāzzēn — mingi se vol, sēda ta emiņ āb mādē — se vol neiku pazāmintēb, atliktēb sōna tāmēn... ta vol irgēn tāud sidamēks vannē un soimē... perizēks amdī rousti soimēn nei ku... vol stridē nustēn... kuitš perizēks voltē viskēnd tam tubast ulzē. Se vol siz tam kōzzē irmēstēz kazatēn. Kodai tuittē vol ta artēn un ūlastēn ku mōtsali, nei ku naizēn vol jara urgēmēst tam jedstē. — Paldīn nāb

ta plit kilgsə paddə, mis ta kōzaks voļ kaŋki pēksən, nāb sarabtəd raidi un mūdi artēmiži, mis ta tiend, kunts peri-zəks vāzzən un lovvəl saddən.

Mis se ama sliktə, um se uid. — Nei ta voļ ēntšta nōburgədən nāgtən, kis amad guodəg rouz voļtə, ku nāntən voļ tānda ulzə viskəməst! Un siz vel se konli artēmi!..

Mikilən voļ il ēntš uid, ta uigəz tuntəbišt un ēntš naista, kien ōdən tām jedst voļ urgəməst un kis ni uoņdzəl vāgištəz un mierəg gīməks tām mən kaffə āndəz. Volks nai ka vel ni rīdļən aga skēndən, siz volks ka mingi vond, kien pālə vōiks kōzzə jara aijə, bet ka nai iz kit mit itə sliktə sōnnə.

„Rōkandəbəd, ku ma juoməst jara jettə āb vōiji; ma āb vōi... — mikš ma āb vōi? Ma tōb nāntən nāgtə, ku ma vōib!“

Mikil tei riktig apvōtaməz kunagəd emiņt juobənəks-tējid juomnaigdi āb bruikə, mittə tilkə ka āb.

Pā podiz un uidtunmi muotšəz mieləd, bet toiz puoləd mieriņtəz tānda tiedami, ku se līb periz kōrd. Ni sōbəd amad nādə, ku tānda āb uo sugid vajag ulzə viskə un ku tām-mən āb uo uidəks naiz kādst kaffəkrūzə kui sanfən vastə vōtaməst.

Dūsəg apvōttəs ēntš tōitaməst piddə, nūzəz ta ilzə, ēdəz vizzə un lekš smēdə. Sāl tei ta rōda tulizəks un irgəz taggə ama joudkəks. Nōburgəd brīnəst, mis ni Mikilən um pāzə lānd, siest jedməl tānda kunagəd iz uo nādəd pivad vaitaigal tie jūs.

Nei aizlekš mingi pāva un āttuļ ūdaigast puolpāva ōdəg.

Mikil voļ ēntš juvistəməz sōnnə piddən, koks kil vaildəst kōrdiņtəmi sūr voļ vond. Ama joud tām mən voļ kubbə vōtaməst, ku juvad drougəd tānda vaņtļəm tuļtə un iņəz kutsistə. Ku ta iz lā, siz ne nōlatəstə un suoiməstə tānda pa-lāppənəks un vagaks varizierəks.

Tāmpə voļ lēməst pagastvana jūrə — sōmə aigast tie jedstə maksə.

Pagastvana iz uo konnə, bet tām nai pōləz istə un toi siemnaiga lōda pāl. Mikil pidiz kil ezməks vastə un kītəz, ku konnə um vel mūdə tieməst, bet perrə ta ei ka siemə.

Perinai toi kāpstə vīnəpotiļ un paņ lōda pāl.

„Vōtagəd kah.“

„Āb, tēnu!“

„Voi siz tēg ād?...“

„Āb... ma āb juo sēda.“

„No, bet tēg ju il talžpivad joitə?“

„Nā... joi, bet ni emiņt āb... āb kunagəd.“

„Se um brīnəm...“ — Un perinai paņ potiļ kāppə tāgiz.

„Nātə, jemand, minnən um se juomi neijennə skōdə tiend, ku apmōtləz tām jettə...“

Mikil izpidiz ēntšta mierəg, bet tūndəz ūdpāl sēda, nei ku volks tām štost tija jedməlaigə sūrsləmi!

„Voi nei, se um juvist..., Ku amad mied jetakst juoməz!..“

Perizəks tuļtə molməd sie jūrə, ku tikkiz vīnə volks vajag mōzə vallə un jara kōtə.

„Tulgəd mūpə, siz līb min miez konnə,“ kītəz perinei, ku Mikil irgəz lādə.

„Juvist, ma tulab mūpə uoņdzəl. Jumaləks!“ —

Toiz uoməg lekš Mikil ūd pāl. Pagastvana voļ konnə. Mied paņtə pīpəd sillə tul un irgəst spriežə. Il sie aiga lagtəstə lōda un toitə kaffəkōna lōda pālə. Pōlistə Mikil tə bruokst jūrə. Pagastvana lekš kāp jūrə un paņ lōda pāl sie ēntš vīnəpotiļ, mis perinai eggil sīnə tāgiz paņ.

„Vōtam ūdaigast tēriņtəks“.

„Āb, tēnu! Mina āb...“

„Mis? Mikšperast?“

„Ma āb vōta, tēnu!“

„Mikšperast sa ād vōta?“

„Neiž, mōitəz...“

„Mis neiž? Voi sa ul uod! No, vōta, vōta!“

„Äb võta! ma mõtlaz ku...”

„Mis sa uod mõtlən?”

„Ku siest juomazest mingest pelmest äb uo... Müdä set ku tuob ruijä, un uida...” kõlöz Mikil entš jedstə pifə, bet tündəz iz, ku tām aptõitami igrəb atsaddə.

„Ala uo nar! Vol miez, vol miez, kis tiedab võtta un mielä piddə. Noh võta!”

„Äb, todstəz, ma um tõitən...”

„Ah, jeta selfəst rumaləd tõitaməzəd, laz läkkə!”

„Bet se um...”

„Ah vel idstid kitəd? Võta ni!”

Un sāl kadistə Mikil apvõtəməst un tõitaməst, jara undəd vol ama, set vin kitiz kurkə. Ta iz uo sugid entšta üdsaigastəs juvistən. Kien sī se vol, voi Mikil, kis entš joud päl vol väggi pägin palaskən, aga pagastvana, kis entš päləajaməzəks toista pəvediz, miestə, kis mõitəz volks aga sliktəməst pāzzen? Sili vol muidugəd Mikil, kis entš tõitaməst iz pida. Bet ku pagastvana pivapəvan spredigtə külöz: Äda, kien lebbə sliktəm tulab! Labakəm volks, ku näntən kiu kaggələ sidaks un nänt jara upantəks amas tōvas kuozəs mersə, — siz samuoštəz ta, ku ne sönad tām kuozəz kəbəd.

*

Volbuod um kuoz, kus üləst potifšə mib.

Ikš ainagi viga.

Se vol sövvə id pəvan. Ma vol sūr kabal nobroušən, perizəks sai idə killə. Ma sidiz öbiz pivakoda ležgəl id vana kõvvə jürə vizzə un ändəz öbizən ainə jeddə.

Pivakoda plätš päl pifəz bara roušti, kis aššə id jara lagistə un jegaikš entš rekke leks.

„Ne voltə vöib völda mingəst mataməs?” kiziz ma id mie kädst, kis minnən ležgəl tul.

„Nä voltə; vannə Urgə matistə tämpə. Ta vol juva rišting, sēda muodə rištingtə ku tāmā toista iz uo, ta vol ama lebbəld juva miez. Kolm kõrd ta vol pagastvanaks. Bet tämmən vol set ikš ainagi viga“, kitəz ta muragəld jürə.

Ma iz rökand sönnə, siest ma vol jara väzzən. „Ikš ouli miez vol kaddən Urgə“, rökandəz miez jeddəpēdən: „Kui ta gödəz il rujad, idstid kei nēdi vāntfəməs! vanad tända guodintəst, lapst armastəst tända. Brangə miez, set se ikš viga tämmən vol!”

„Mis se pa-viga siz vol?” kiziz ma.

„Ta vol sūr juoji.”

„Voi siz siestə tämmən pägin sliktəmt vol?”

„Kui mõitəz. Tämmən iz uo perizəks mittə sugid joudə il entš, un ama jelami leks mägstə mõzə, idstid sliktəm puolə. Tämmən vol ezməks id un toiz kädst täpintəməst, laz vöigə kõrändə piddə, bet perizəks leks aza nei kougən, ku tām kodkuož sai jara midəd tām völganikišt. P'errə sēda kuolöz tämmən nai jara — murkəks il entš äbvondzəz jelaməz. Lapstən leks sliktə. Mititə kuožə iz vöi miez emint piddə. Perizəks ta iz kōf ka midegəst tiedə, un mäddən vol tända sāntədkoddə vīməst. Sāl ta ka kuolöz, nēlakimdəvīz aigastə vana. Joutəm miez, tämmən vol set ikš viga.”

Ikš ainagi viga! — Jara pildəd un puostə länd jelami, nai kuolən, lapst joutəməd, ou kaddən, tierairg pagalam, roud šegast ulzə liktəd, ruja un bāz abbə, äbvondzi miez sāntədkodas!...

Pīga novē kindšā.

Iks bōnmašīnist stōstēz kōrd seļļēz gaddēmēz.

Voļ talzpivad puolpāva, un minnēn voļ izpildēmāst dienāstē. „Jōn,“ nei nai mīnda uzrōkandēz: „tāmpē pōlaks ala juo: bōn, neiku jedšē piudī lib vāggi tāuž, un sinnēn lib tiedē pāgin. Ma iezē neiz unsē, ku sa voļd izgloibēn bōnē, un ma tūndēb, ku fek pāl atgađub sinnēn tāmpē midēgāst, bet ma tōks, ku sa tiera attulkst kodai. Inē ma sinnēn āndab ama juvvē tējē, mingi mādđēn konnē um, set aptōita, ku sa kure juomnaigē ād juo!“

Rōški apmōtlēs ma kītēz: „Nā, sinnēn um toiz. Tāmpē ma vollēn āb vāntēl pālē ka sugid.“ Ta voļ ouli un juva nai minnēn, un jedmēl ku ma jara lekš, pañ ta minnēn kilgē poļlindžēl un pōlēz Jumaltē, laz ta mīnda sōrgēg; siz ta mīnda nobuštintēz nei, ku volks mādđēn iga pālē škirrēmāst.

Oikitaji (kuriñtiji) iznāgtēz prūtēg. Juond voļ ta kil juva rōz, un kabats voļ tāmmēn vel brāndilpotil. Tānda ma pōlēz, algē ta piejuogē, bet ta atrallēz: „Mis niekē, pivadaiga, vajag pa-luštē.“ Ta voļ ka kōrd mašīnist vond, bet ābuzmañnēmēz un palaidēb jedst voļ atnustēd pa-kuriñtējēks.

Id kabal nobroutsēnd, ta irgēz juodē ābrēkēmēz pālē. Ma mañiz jōva, ku tāmkēks juvamt āb li. Ta iznāgtēz seļli muodēg. Pīga noādagēz ma tām pāl vāntlēš.

Mēg volmē 100 verštē L.-stē jarandēz un mādđēn tuf entš bōnē nobroutsē kilgēz fek pāl un novodlē koñtš ašbōn mādđēn noailēb piddēz. Vel voļ seļļēz kabal broutsēmāst vastē māggē un ādamāst zignāl svilpēks, laz toiz kilgs māggē šinēd pōrpaññiji volks aigēl entš tie jūšē.

Uzreiz min kuriñtiji entš juobēn ullēms sadiz minnēn pālē iemōtlēs, ku ma um kure aga mingi ābjuva gara.

Ta kōlēz mīnda izviskē mašīnēst. Ma iz jōdā sugid ap-pakkē, mis ni tiemāst. Ta akiz minnēn kurk jūrē vizzē, ul nagrēmēzēks, kusjūs tām silmad spīdēst ku suddēn. Irmstē irgēz ma verzē.

Gīm ullēn voļ ku kuren un ābusktēb joudē ta voļ sōnd. Ka minnēn sugiz joud un appakkimi, sēda iemōtlēs, ku tiera bōn tōurēd jēngēdēks voļ ul rīsting kādsē. Ma ierabiz tāmmēn dūrēks nei ku ver id spritsiz; bet se patei tām vel ju ullēks. Ni iztuf tsinēmi (taplēmi) 400 brout-šējēd jeng un nōvē pālē. Mēg volmē nobroutsēnd piddēz sie kuožēn, kus voļ zignāltē ādamāst, un punni zignāl voļ kierdēd mādđēn vastē.

„Bōn! Bōn!“ ienutiz ma jara ādagēn.

„Sa kure, sa kure kad eļlē!“ kuriñtiji šrēz, un iznāgtēz, ku tāmmēn silmad sadakstē vōntsast ulzē. Mēg tsinēzmē pids mašin pōrantē mōsē; ta pidiz mīnda nei vizastēz, ku ma set nei vōiz palikkē, tām gīm spīdēz eļ luštēs.

Min silmadēn pīlēz ama min jelami jedšē — lapsēst voltšē koñtš eglēz pāva sōni — ma mōtlēz il nōv un iga. Naiz pōlami skañiz minnēn kuorēš.

Ma iemōtlēz il bōnēd briesmēg saailēmēz, il ievaindēd rāukēmāst un savodlējēd drougēd un sugud zālēmēz, kis entš armēdi āb atsōtē emiñt jelsē. Iznāgtēz, ku volks tiera stuñd aizlānd, un bōn ailēz entš kālman vastē.

Ašbōn pietulab mingēz minūt pērrē, saartēb un notap sadiñ rousti.

Jeng tōž pīga lejust atstōjē, siest ma neiz, ku ābvondzi um bōn ienaidnika kādsē. Periz joud savōttēs mā attei id kād vāldiñ, izvōtiz siekēks entš veis, ambēdēks attei sie vāldiñ un irgēz siskē ullēn gīmē un rindē. Iž ma voļ nomuotšēn ka ulmiel sōni. Pā paliz minnēn ku tulsē. Ma siskiz tānda nei kōgin koñtš tikkiz mašinsizālī rūm pieplūdēz vērēkēks.

Perizēks ta min atlaskiz, ma patōmbēz sidvazar un āndēz siekēks tāmmēn il pā, nei ku ta iz sōita emiñt ilzē nūzē.

Dziksæld tām vōntsas voltā piepaistēnd, ta līdziņtēz emiņt zvērēn ku rīstingēn. Min rabbamēzest sadiz ta sālgandzēl lokomotīvstē ulzē. Tulīn ka bōn aizailēz kilgrēkkēn piddēz. Sāl mādēn vol iekierēmēst, laz āndag ašbōnēn rēkkē. Ma irgēz andē svīlpidi. Strōdnika juokšēz nōvē sōni noādāgēn. Kolm minut perrē vol ašsēn tulmēst. „Kōlāgēd iebroustē kilgrēkkē!“ strōdnika nutiz: „Voi ād nātē, ku ašbōn lib jūsē? roikāgēd! Jumal perast!“

„Appidagēd ašbōnē!“ nutiz ma nōvē irmsē!

„Pa-obbē, āb vōi emiņt,“ ta ōrēz; „Kilgrēkkē sillē, laz Jumal tāddēn ābtēg!“

Ta āndēz ašbōnēn zignāl broutšē ju lougi. If sie aigē minnēn izvōntštēz ieurgē kilgēz rēkkē.

Aigē vol setset, vīz zekund perrē volkstē molmēd bōnēd saailēnd.

„Paldies Jumalēn!“ iznutiz ma polliņdzēl saddēs. Pizard juokšēst pids poskidi, un ma šnukstēz ku piški lāpš. Strōdnika mōtlēz, ku ma um jara nārbēn. Ta kastiz minnēn gīmē kilma vėdkēks.

Min bōn sai merk kāddē riktigēs aigas. Mitikš broutšijist iz tieda, kui ležgēl ne voltē nōvēn jūsē. Jegas štantsēs neiz ma rousti appakkēm un butšīntēm — kui k'evammēlistēz mēg mingēzkōrd jetamē ikštoista jumalēks! Ver minnēn juokšēz pids kaggēlt un ma tūndēz ēntšta dikta vāzzēn vēr nojuokšēmēz perrē.

Ullē oikitajiz liedistē šinēd vaisē. Miel jūrē ta jedšē nōvē iz uo tund.

Apmōtlēs if briesmēg notikēmēz ma vizastēz apvōtiz noandē Jumalēn ēntš ju kougēz jēlamēz. Kodai tultsē ma tikkiz izkītēz naizēn, siz mēg paņmē polliņdzēl un kītizmē Jumaltē if izgloibēmēz.

„Jōn,“ nai kītēz: „Ma ju tiedēz, ku Jumal tōb sīnda ēntš jūrē vėddē. Se um Jumal kutsēmi.“ Tāmmēn vol toiz, ma piejeliz Jumal armē ēntš sidamēs.

Notikēmi sai aššē amadēn tēutēbēks, un min ienus-tistē pa-ezmēz mašinistēks. Siest aigast ma um sadad ašbōnēdēn sies kuožēs piddēz nobroustēn. Jega kōrd tenub ma Jumaltē if tām armē un if uskijēz naiz! Āb volks ma naista kūlēn un volks ma piejuond neiž ku kurīntēji, mis volks siz iztund!

Skelm.

Miez rattēdēks broutšēz pilsātē. Sūr tāmmi vōt rattēd sizal vol piesidētēd k'ėudkēks vizzē. Pom, pom, pom, pōm-partēz ta rattēd dōržēmēz jūsē.

— Kienta nei sūr guodēks vībēd, barabānēd rabbēmēzēks? kiziz pimdi saņt!

— Tija lāb tātāmēst sōmē; sūr škelm lāb tīnē sillē puggēm, kītēz puoga, iza valdnika, kovalēstēz.

— Voi se vana petaji, vel vāldiņ pāzub ka, kien tied amūstēz juva nādēd?

— Kis tōitab musta tiedē vāldaks, ūskamōrad saldēks, seiz junkērz tsērēm lāb un mōmēdī nana jūst vėdam.

— Kil tā vėdab kielstē un rōpūngast. Ma mādlēb tānda juva nuoršt pāusti. Ta ju ka min siļmad jara vīz — — —

Miez pilsātst kod puolē ruoikēz, sūr škelm vōtšē iekēz, lūstēks lōlēz idstid līnk lank, līnk lank...

Mōlē laskistē škelmē vāldiņ, un jōva ezmēz kōrandšē irgēz ta ēntš siļmi nāgtē: paņ mied strīdēm, rīlēm un taplēm.

Toiz kōrandšē lekš ta vel ju ullēks: škelm ajiz mēdī dālbādēks un vaimēd azadēks idtoizēn sālgē, nei ku mūdī puol jelsē set eitē...

Kolmāz kōrandsā tōitēz ta rujadēn tierairgē, nālgā-kāndajēdēn leibē, jārakilmēndēn lemđi, vāzzēndēn joudē, itēdēn luštē, bet tei ta pavissēm toistēz, toi tieradēn ruijē, rikkēdēn nālgē, paņ dūšigēd kārtam un pāgin mūđi narmēdēks saņtēm.

Neffēz kōrands ta ajiz naist un lapst irmstē urgēm.

Vidēz kuožēs ta rikiz kodāzād, rabiz lābđi ulzē, ukst katkē un tei vel mūdē skōđē.

Kūdēz kuožēs ta tei mūđi mułkizēks un puolulēdēks, vōtiz skuoldēd roudēn kovalēz un prōtigēdēn miel.

Nei reizēz ta jeddēpēđēn, nīlgēz tuontidi, puoštēz miļjonidi, koņtš perizēks pitkaknōb — mustastradzēz mōtsas tāmēn jūrē līndēz un vōt puoi katki knōbēz. Buļ buļ buļ, juokšēz siz škelm pids mōdē laigald.

Set itē ieldē.

V. pilsāts vof izšķirramēst sōtēb kizzēmi, un Kent jemānd vaņtlēz pierōkantē miestē, laz ta āndag entš iel brāndil vastē. Nānt kūz aigast vannit puoga Andrēks piesadz jeman. Ōdēn jedmēl sēda pāvvē, Kent piškēz puoga maggēm pansē kītēz: „Andrēks, piepōla ka Jumaltē“.

— „Nā, iza, bet siekōrd ma tōb pallē iz entš sōnadēks,“ kītēz lāps.

— „Juvist, min puoga, se um ka se ama labakēm pōlami,“ atkītēz iza.

Andrēks paņ pollīndžēl alizserkēl izan jeddē un pōliz: „Ārmaz Jumal, ānda, ku min iza mūpē āndaks entš iel vastbrāndiltē. Amēn!“

Pietuļ uomēg; pilsātsē vof sūr uzbudintēmi, naistpuoļest pōlistē Jumaltē, laz ielāndami iztulks vastbrāndiltē.

Kent tsinēz un muoštēz ama pāva mōtkēdēks, voi andē iel brāndilēn pa-juvaks, aga brāndil vastē. Andrēks

pōlami skāņiz tāmēn kuoriš lādsē ielāndamēz nurm pāl kōd tādēks. Id pāl vof kēratēd „Brāndil,“ toiz pāl „Bāz brāndiltē“. Bet ikštēz ta āndiz entš iel brāndilēn pa-juvaks un aizviskiz tād pālēkēraks: „Bāz brāndiltē“.

Toiz pāvan sai izzindēd, ku volks vajag vond set itē ieldē vel un siz volks pilsāt pāstēd sōnd brāndiltē. P'errē lōnagst aigē liedēz Andrēks tād „Bāz brāndiltē“.

Ta vof kūlēn, ku set itē ieldē um vel vajag, laz sōgē pilsāt brāndiltē atsvabintēd, un entš laps tuliz mielstē juokšēz ta pids ielidi un votšiz seļļest miestē, kis tām tād noāndaks pietulbdēd kuožēs.

Vīnuznikadēn vof tē sūrd pivad, un ielēd vof tē tādēd piejuobēnd roudēks. Piški Andrēks pistiz entš tē nānt vaistē lebbē.

Plukst! nodōrēz laskēmi, un lēđ lekš leb piškiz Andrēks Kent sidam. Iks žūp vof satund strīdē toizkēks, laskiz toiz pāl un lēđ strōpēz kuodēn Andrēkst.

Tām aizvīstē kodai jema jūrē. Atkutsistē izzē, un ku ta kumartēz il entš puoga bāz jengē leja, tuļ tāmēn bāz tōmēt se mōtkēz pāzē, ku Andrēks kunagēd emint āb pōla, laz iza āndag iel vastbrāndiltē.

Podiz sidamēks ta saakiz Andrēks kilma jārakuolēn kād, kus vel poiški pidiz tād: „Bāz brāndiltē!“ kienkēks ta vof tōnd kōlē eglēz noiēdēmēz pōrkierē.

Uigāli un apbēdintēd Kent atsadz lovvēl. Sie tādēks volks vōind vel jedsē mingēz stund atkītē Andrēks pōlamēz pāl un nopiddē tām nōvē. — Izad, voi tēg ād kūlēt, pāgin tuontē um ēli, kis tādstē sēda entš tē pōlabēd? Jumal kizub tād ēli.

Se äbt'əb.

Īd vaga mie kādst kizistə kōrd, kui ta nei mierəg un luštigəl vōib vōlda, koks kil ta um joutəm un sagdəst pūtəkst tūndəb.

Miez sēftəz: „Uondžəl, ku ma ilzə nūzəb, vanfləb ma kolm aza pālə. Ezməks nustab ma entš silmad ilzə tovvə puol un mōtləb, ku sāl um min kaitsiji un sōrgiji. Siz vanfləb ma mōzə mō pāl un mōtləb, kui veitə um minnən tāsa vajag: set kälma, kus kōrd atnovvəm lāb. Perizəks ma vanfləb entš immər un nāb nēdi, kien um vel ju sliktə jelami āb ku minnən. Siest ma sōb joudə mursə un ma jelab siz luštigəl Jumal kaitsəməz allə“.

Ala juo.

Ala juo, ala juo,
mittə tilkə ala juo!
Jega tilka ellə sōtəb,
rištingarū pāstə kōtəb,
rō un vīla tikkiz vīb,
juvvə midegəst āb tuo,
kälma jelsəld lejas lib,
Nälaima set sadab sālgə,
ama iga nāb set Nālgə —
siestə tilkə ala juo!